زەوەززەی دەروێش. چیرۆکنووسی بولگارستان: نیکۆلای خایت□ف. لە عەرەبییەوە: نەژاد عزیز سورمێ

ئەوەی بۆتی دەگێڕمەوە لە دێر زەمانەوە ڕووی داوە..
هێشتا چواردەم لە تەمەنم نە بوارد بوو، نە دایکم هەبوو نە باوك، باوکمیان سەبارەت بە مانگاکەی ساڵحەوە کوشتبوو دایکیشم بە ئیسپانیە تا مرد. لە لای نەنك و باپیرێکی پیرەوە پەروەردە بووم.. دەستی ڕاستی داپیرەم ڕەق ببوو ، ئەمەش مانای وایە کەسێك نەبوو ئیش و کاری ماڵێ ڕاپەرێنێ.. باپیرم چاوی لە من بوو ژنم بۆ بێنێ، لێی نەپرسیم، جاران نەیان دەپرسی، ئەوانەی ژنیان بۆ دەهات ڕیش سپی و پیرەکان لە ناوەخۆدا ئیشەکەیان دەبڕاندەوە. جارێکیان گوێم لێ بوو پێکەوە دەئاخڤین نەنکم وتی: ـــــ: هێشتا منداڵە! باپیرەم وەڵامی دایەوە: گەورە دەبێ، گرینگ ئەوەیە کیژێکی بۆ ببینینەوە! باپیرم چی دیبوو و چۆن؟ ئەمەیان کە ناتوانم پێتی بڵێم بەڵام جارێکیان کە لە ناو مێرگدا گەڕامەوە بنیادەمێکم بینی مەقەستێکی گەورەی دەبەر پشتێ دا بوو، باپیرم وتی: ـــــ ڕەمەزان! ئەوا ئەو بەرگدرووەم بانگ کردووە، شەرواڵێکت بۆ بدروێ، جا ڕەنگاو ڕەنگت دەوێ یا سادە؟ لەوەی زیاتری لێ نەپرسیم، بۆیان خواستم.. ژنیان بۆ هێنام لەوەی زیاتریشیان لێ نەپرسیم (شەرواڵێکی ڕەنگاو ڕەنگ یا سادە). چوارشەممە بەرگدروو هات، پێنچ شەممە شەلوارەکەی تەواو کرد، شەلوارێکی ڕەنگاو ڕەنگی خەت خەت و چنراو بوو.. ڕۆژی(هەینی)یش دۆڵنگێو هات و کەوتە لێدانی تەپڵی زەماوەند، دۆڵ لێ دەدرێ و مەنجەڵ و قازانی پر لە گۆشتیش کوڵەکوڵیانە، منیش نازانم داخۆ دەبێ بووکەکەم کێ بێ؟ بە شەرمەوە لە نەنکم پرسی: ـــــ: هاوسێیە، یا هەر خەڵکی گوندییە؟ بەڵام کێیە و چۆن دەبێ، نەنکم شتێکی نەگوت، منیش لە سەری نەڕۆیشتم.. ئێوارە زانیم کێیە و چۆنە.. شێخ دروودی مارەیی خوێند و تەپڵمان بۆ لێ درا.. پاشان هاتە سەر ئەو وەختەی پێکەوە لە ژوورەکەدا جێمان بێڵن. باپیرم جودای کردمەوە و وتی: ـــــ: ئاگاداربە، بەیانی دەبێ خوێن هەبێ! ئەگەر بووی بە پیاو ئەوا وەك پیاوان بە.. گرینگ ئەوەیە خوێن هەبێ دەنا دەبیتە مەسخەرەی تەواوی گوندی، پاڵێکی پێوە نام و دەژوورێی

کردم و دەرگای کلیل دا.
نیو سەعات دەبوو وەك کۆڵكەدار دانیشتبووم بێ ئەوەی فززەم لێوە بێ یا ڕووپۆشی لە سەر لادەم پاشان هەر خۆی بە دەستی خۆی ڕووپۆشەکەی لادا و دەرکەوت.، وام زانی باپیرم ئافرەتێکی قەڵەو و تێکسمڕاوی بۆ هێناوم، کەچی من کیژێکی لە وێنەی پەپوولەم دی، سپی دەت گووت شیرە، چاوی گەورە و سیحراوی.. بە سەرسامیەوە تێیەوە ڕامابووم، ئەویش سەیری دەکردم.. پاشان دایە قاقای پێکەنین ئینجا پرسی: ـــــ: شەرم دەکەی؟
ـــــ: ئەرێ وەڵڵا..!!
ـــــ: شەرم لە چی دەکەی؟ شەڵوارێکی ڕەنگینت دەبەردایە سەیری ئەو پشدینە، حەز دەکەی یاری بکەین، بگەوزێین؟ پێش ئەوەی پێی بڵێم کە داخۆ دەمەوێ یان نا شویتکی گرتم و بۆ خۆی ڕاکیشام و ماچی کردم و دایهێنامەوە. بەم چەشنە به کەیفی تۆمان یاری کرد و ئاگامان لە خۆ بڕا، هەستمان بە کەڵەبابی بەیانی نەکرد.. لەو دەمی دا کە خوێنەکەم بیر کەوتەوە کوڕنیشکم کەوتنە نێوچاوانێ »ئێستا کە خۆشە، بەڵام سپێدە دادێ و ئەوانەی لە خوێن دەپرسن دێن.. ئەدی ئاکام؟« بینیمی چیم بەسەر هات، لێی پرسیم کە داخۆ بیر لە چی دەکەمەوە؟ وتم: ـــــ: لە خوێن! وتی: ـــــ بۆت پەیدا دەکەم.. ڕوومەتی پڤ دان.. بوون بە گوڵاڵە سوورە و تفنکیشی کۆڵینەوە خوێنی لێ پژا.. لەوەی گەڕێ لە کوێ و بە چیمان سڕیەوە، هەموو شتێ کۆتایی پێ هات، وەك پیاوێك لەگەڵ ئافرەتێك دا دەژی، لەگەڵ سلیفیانادا ژیام، ئەو کیژە، بەڵام هاوسەرمە.. مێینە هەر لە منداڵێیەوە ڕوخساری ئافرەتیان پێوە دیارە، جا ئەوە لە ژێر برژانگانیان دایە یا لە ژێر نینۆکان، گرینگ ئەوەیە هەیە، بەڵام مەسەلەکە بۆ نێرینە جیایە، ئەو پیاوەی کە ڕدێنی نەبێ ڕوومەتی ئافرەتی پێ بخورێنێ پیاو نیە! دڵیش کە بیر لە ئافرەتێ دەکاتەوە لەسەرو ڕدێنێ ناپرسێ کە ئەمەش لە خۆم ڕوویدا، کاتێ لەگەڵ سلیفیانا گەوزیم و لێك ئاڵاین و ئەوەندی پێمان کرا یاریمان کرد، دڵم هێزی دەهاتەبەر هێز! کە ویستیشیان بە زۆرەملی ڕێی پێ بگۆڕن، لە ڕەگ و ڕیشەوە لە منیان دەرکێشا، ئەوەش بێ ئەوەی کەسێ هەستی پێ بکا، هەموو شتێ وەك دەڵێن ئاسایی ڕۆیی، وەکو ئەوەی لەسەر ئاوێ بێ وا بوو، کەس نەبوو بۆ ئەوە بچێ کە لەوانەیە لەژێر ئاوەکەدا بەردێ هەبێ و قایێخەکەمانی تێ هەڵبنگوێ و هەلاهەلا بێ. (سلیفیانا) لە ماڵەوە دەمێنێتەوە، خزمەتی نەنکم دەکا کە دەگەڕێنەوەیش زرۆبی و ناوساجیمان لەپێش دادەنێ و ئیشان دەکا، گسك لێ دەدا، تەنانەت ماڵە کۆنەکەمان وای لێ هاتووە وێنەی ڕۆژێ پرشنگان دەدا، کۆڵەگەکانیش زەردەمسکە بوونەتەوە،(سلیفیانا) بە گوڵ و گیای

هەمەچەشتی ڕازاندبوونەوە، وای لێ هاتبوو ڕۆژێ سێ جاران مینای پەنجەرەکەی تەڕ دەکرد و پاکی دەکردەوە و لە باتی ئاوێنە قژی لەبەر دادەهێنا، قژێکی هەبوو لەڕە زەردی دەنواند و لەوە سوور وەك بەڕەی گەی تەبەر بوو بێ، کە لە لایەکی تر تەماشات دەکرد وەك زەڕەی زیندوو وابوو، کەروێشکەی لەسەر سەری دەکرد، دەست دەکاتە دایدەهێنێ، منیش دەچم سەیری دەکەم و تێیەوە ڕادەمێنم تا باپیرم بانگم دەکا:

ـــــ: ڕەمەزان هەستە، بزنەکانت خەریکە لە برسان دەمرن! ئای چ ئازارێکە بە دەست بزنانەوە، هاوینان خەر تەمەڵی دەنوێنە و لە تاقی ئاسمانایە و ئاوا نابێ.. پێنج فلوسانیش ناهێنێ، بووکی منیش لە گوندییە.. وام بە خەیاڵدا دێ بە گەچانەکەم بکەومە بەر خەر و پاشان ختمی بکەم لە زەوی و ئیتر هەڵنەیەتەوە، منیش بە گەنجی بمێنمەوە تا هەر شەو بێ و تا هەتایە لە تەکیەوە پاڵ بکەوم یا بە هەناسەم برژانگی دابێنم، فەر بووم هەموو بەیانیان کە لە خەو هەڵدەستم فوو لە برژانگی دەکەم، تاکو هەموو تاڵەکی دەچێتەوە جێی خۆی. بەڵێنم بە (سلیفیانا) دابوو کە لەگەڵ باپیرم دەچمە پێشانگایە لە (فلیپین) شانەیەکی ئەسقانی بە برژانگان بە بهێنم، کە چی بەڵێنەکەم نەگەیاندە جێ. ڕۆژێکیان لەگەڵ باپیرم لە دروێنە بووم کە ئەوارە گەڵاینەوە ماڵێ، چووینەوە سەر هەوارەك خانەی و تار و بە بووك. نەنکم وتی، براکانی سلیفیانا داوایان کرد، ئەویش نەیدا بوونە و ئەوانیش پاڵەکیان پێوە نابوو و بردبوویان. وتبوویان سلیفیانا جیازیی هەیە و پێویستە وەری بگرن، سواری ئەسپەکیان کرد کە خەڵکیشیان گەیشتنە بە ناو دارستانەکەدا بەی دەرچوون. نازانم چیم بەسەر هات؟ بەڵام کە باپیرم بینیمی دەست بە چەقۆیە دەبەم، گرتمی و بە نەنکمی وت: کندەڵەکم بدەرێ! نەنکم کندەڵەکی هێنا و باپیریشم لە ئەستوونەکەی بەستمەوە و پەی وتم: تۆ دەبێ لە پەناوی زەوەززەدا خەت ڕاگری.. نابێ ببزووی دەمەوە نەوەی حەسەن دەروەش لەڕە گاگەڵەکە بکا، پاشان دەچی لە کوە دەکوژرەی کەیفی خۆتە! سواری ئەسترەکە بوو و بەی دەرچوو، بانگی نەنکمیشی کرد: ـــــ: ئاگات لە وەچەی دەروەش بێ، دەنا سەرت دەقەڵەشنمەوە! نەنکم باپیرم چاك دەناسێ بەیە دەست و پەی نەکردمەوە. منیش وەك بەڕەی سەد (زەرروو)م بە دەمەوە نووسابێ و خەوینم بمژن هیچی ترم بە خەیاڵدا نەدەهات، تەنها ئەو هیوایە کزە نەبێ کە دەشێ براکانی بە ڕاستی بە جیازەکە بردبیانەوە، دوای ئەویش بیرم لەوە دەکردەوە کە ئەوان براینە و غەریبە نین. دەی خەم بەو تەزە هیوایە دەدایەوە تا باپیرم لەگەڵ مەلا بانگدانە هاتەوە، زاری ئەسترەی کەفی هەڵدابوو، ئەوەندەی بەنەو زەکاوانیشدا تەپەڕە تەواوی بەدەنی تەڕ ببوو. پاڵی

پێوەنام و دەژوورێی کردم و دەرگایشی گاڵەدا، لەگەڵ نەنکیشم
چوونەوە ژوورەکەی خۆیان. دیوارێکمان ناوبڕ بوو، لە نێوەڕاستیدا
دووکەڵکێشێکی تێدا بوو، دیوارەکە لە ڕاستی دووکەڵکێشەکەدا دەنگی
تیا دەهات و دەمتوانی گوێم لە قسەو گفتوگۆیان بێ. خۆم لە کونجێك
ئاخنی و گوێم بۆ ڕادێران، باپیرم بە دەنگێکی نزمەوە دەئاخڤی،
بەڵام هەموو شتێ تێ گەیشتم دەیگوت: ـــــ: ئیتر بووك هی ئێمە نییە،
برایە بێ ئەدەبەکانی زانیبوویان هێشتا کچە، بۆیە بە دوو
(سابرێن)انیان داوەتە ڕەفعەت! نەنکم لێی پرسی: ئەی ئێستا؟ -:
ئێستاش بردوویانەتە دارستان و کەس نازانێ کەنگێ دەگەڕێنەوە،
بەڵام چ سوودێکی هەیە بگەڕێتەوە و تۆوەکی بیژۆکی لە هەناواندا
دابێ. نەنکم وتی: جا ئێستا چ دەکەی؟ -: دەزانی چ؟ وام بە خەیاڵدا
دێ ڕەفعەت وەك گوللە لە قیڕیدا ختم بکەم، دەشیکەم! بەڵام ئێستا
نا، ژنێ بۆ ڕەمەزان دێنم و چاوەڕێ دەکەم تاکو نەوەکە پەیدا دەبێ،
جا دەزانم چۆن وا بکەم دایکی ڕەفعەت خڕە فرمێسکان هەڵبارێنێ.

قسەکانی باپیرم، ئا ئەو قسانەی وای لێ کردم کە خۆم بە ئۆجاغەکەوە
بنێم نەبزووم و داوای لێ کردم بە دیار خۆڵەمێشەوە بم! لەگەڵ
گەردی بەیانیدا باپیرم لەگەڵ شێخی هاتنەلام دڵی دامەوە، تانەخنکێم
و نوقم نەبم و تا دوژمنایەتی کەس نەکەم و لەگەڵ کەس بە داوا
نەیێم، هەر بۆ ئەوەی نەوەیەك بۆ باپیرم بەجێ بێڵم پاشان خوای
دەکرد سەرم پان دەبووەوە!!

ئەو ڕوودوانەی لە دوایشدا هاتن، بێرە، بە ناو دڵم دا چوون…
وێنەی کۆمەڵە تابلۆیێك… ئازاریان دەدام… تابلۆی یەکەم کە
سیلیفیانا گەڕایەوە گوندی، ماڵی ڕەفعەت هاوسێمانن، ناوبڕمان
تەنها دیوارێکە، بەڵام کە گەڕانەوە کەس نەیدیتن، مانگێك بڵێ
زیاتریشی پێ چوو بوو پێیەوە دیار نەبوو ئەم دەڵە کە جووتبێتی…
ڕوومەتی وەك هەویر شێلا بوو، زاتی نەدەکرد ئەمە بڵێ منیش هەموو
شتێکم دەزانی… لە یەکەمین ڕۆژەوە ڕەفعەت عاشقی ببوو، کاتێ کە لە
حەوشەی دیبوو دێ و دەچێ، کونێکی لە دیواریدا کردبوو و تەماشای
دەکرد، ئەو بە حەفت ساڵان لەمن گەورەترە سەرەڕای ئەوەیش لە
خۆشیان دایە، ناچێتە داران و ناشچێتە کێڵگە، تەنها یارمەتی باوکی
دەدا، باوکی گۆشتفرۆشە. عارەقێ دەخواتەوە و ددانان دەگڕسێنێ و
پاشان دەچێ سنگ دەردەپەڕێنێ و فشەو فەخفەخە بەسەر خەڵکیدا
دەفرۆشێ… ماڵی ڕەفعەت دوو سابرێنی قەڵەویان هەیە دوو زەنگوڵیان
بە ملی یەوەیە، کە دەزرنگێنەوە لە پشت دە گردانت گوێ لێ دەبن،
براکانی سلیفیانا (ڕەجەب و یۆمێر) تەماحکارن، شوانکارەشن حیساب
بۆ سابرێن و زەنگوڵان دەکەن، جڵەویان بۆ ڕەفعەت شل کردووە، ئەوان
سابرێنەکانیان دەوێ ئەویش خوشکیان، زانیبووشیان هێشتا کچە

دەقەبڵەیان کردبوو. زۆرم حەز دەکرد سلیفیانا ببینم، بەڵام ئەو زاڵمە لە پشت قفڵەی نابوو چ ڕێگایەك نەبوو پێی ببینم، جارێکیان غەریبیم بۆی هەستا، هەر تاریك دا هات بە سەر بانەکە کەوتم و چووم لە پەنا دووکەڵکێشەکەوە خۆم حەشار دا، لە پەنجەرەی ماڵی ڕەفعەتەوە سەیرم دەکرد… پەنجەرەکە خۆڵ، لە ناوەوەشدا لامپایەکی نەوتی دەسووتێ چی لە ماڵدایە دیارە، هەمووی نا… بەڵام دەمدیتن لەبەر خوانەکە دادەنیشن، پاشان دەمدیتن هەڵی دەگرنەوە و ڕەفعەتم دەدی پشتی دەکردەوە و خۆی تەنها دەکرد و… و …؟ نەمدەتوانی چاوەکانی ببینم، بەڵام سەری وەك بەڵی بەبا بە دەلەنگیەوە ئەویش دەیگرت و هەر دوو پەنجەی گەورەی دەخستە ژیر چەناگەی و وەك دڕندە هەڵی دەلووشی.
لامپاکە دەسووتاو دڵی منیش وێنەی مۆم دەتوایەوە…
ئەم دڵە چۆن نەتەوێتەوە؟ چۆن نەوەستێ؟ چۆن بگاتە سبەی و دوو سبەی؟! نەنکم هەستی بەوە کرد خۆم لە پەنای دووکەڵکێشەکەوە دەنێم بە باپیرمی گوت، ئەویش دیار بوو سەرزەنشتی کردو وتی: -: با بکا، چ دەکا با بکا… با ڕق بخواتەوە، با پڕ بێ لە قین… با فێر بێ خوێنی ئافرەت لە لووتییەوە وەرنەگرێ! بەڵێ باپیرم ڕاستی کردبێ یان نا؟ ناتوانم حوکمی ئەوە بدەم، بەڵام ئەوەی پەیوەندی بە ڕقەکەوە بە کارەسات بوو… کە حەزت دەچێتە شتێك، بیر لە چیتر ناکەیەوە… بووکەڵەی پڕ لە پووشت دیوە؟ هیچی تیا نییە، نە دڵ، نە ئێسقان تەنها پووش و بەس من وەك ئەو بووکەڵەیەم، بەڵام پووشی من ڕق و کینەیە، هەر بۆ وەیشم خۆ لە سەر پێیان ڕاگرتووە. ئەو ڕقەی لە ڕەفعەتم دەبێتەوە ئەوەتا بە سەرمەوەیە، لە ناو نەوەنیە، لە کێڵگەشدا لەگەڵمایە، شەوو ڕۆژ… خەیاڵی ئەوە دەکەم چۆنی بە تەورداسێ دەبڕمەوە یا بە خەنجەرەی دادەڕسێمە هەناوان، ئەویش دەم و دەست نامرێ و پێوەی دەناڵێنێ؟ ڕیخۆڵەکانی لە سەر ئەرز بە دوای خۆی ڕادەکێشێ، منیش بە پێیان پانیان دەکەمەوە و بە نینۆکان لە باڵ یەکیان دەردەنم، بە ئەوەی بەمەیش دەم ئاوە بخواتەوە، بە خەنجەر ئازاری نابڕێ، بیرم لە ئازاردانەکی دیکە کردەوە، بیرم لەوە کردەوە لە سەرخۆ بیخنکێنم، ماوەی بدەمێ، بەڵام ئەوەم لا ڕوون بوو، ئەگەر بیگرم بەری نادەم بۆیە خنکاندنەکەیشم بە دڵ نەبوو، ئازار و ئەشکەنجەی ترم داهێنا و سێ سەد جارم کوشت و ژیاندمەوە. سەرم گێی گرت، کوشتمەوە، لەت لەتم کرد و کردم بە هەزار پارچە، دەستم شل بوون ئەوجار بە ددانان، تاکو ئاخری پووشی ناو بووکەکە گڕی گرت و منیش تام لێهات، لەوە لەرزەم گەیشتێ و نەخۆش بووم، کەوتمە ناو جێیان. ئەو وەختە باپیرم تەنگاو بوو! لەبەر من نا، لەبەو وەچەی دەروێش، لەگەڵ خۆی بردمە (تریگراد) بۆ لای ئایشێ قەڵەو… ئەویش زۆری دەرمانی تاڵ دامێ و بە زۆر مەڵحەمانیشی چەور کردم، ئیتر

تا یەکە بەری دام و حەفتەیێکی پێنەچوو چاك بوومەوە، بەڵام باپیرم نەیهێنامەوە گوندی، لە (تریگراد) بەجێی هێشتم، لەوێ لای بزنە گەلی (دیلیۆمێر)، ئایشە قەڵەویشی ڕاسپارد چی پێ باشە بمداتێ بە مەرجێك بێ سمێڵ و ڕدێن نەگەڕێمەوە. هەر وایش بوو، جا ئەوە بە هۆی تاڵاو بوو یا لەبەر ئەوەی چونکە بە ناو ساڵان کەوتم- هەر ماوەی چەند مانگێك بوو سمێڵ و ڕدێنم پێوە هاتن، کەس نازانێ ئەوە چ ڕدێنێکە، بەڵام بە هەرحاڵ ڕدێنە، ئەمەیش نەختێ هێوری کردمەوە و ڕزگارم بوو لەو دەردە بەرازەی و ڕۆیشتم بە دوای ئارەزووی خۆم کەوتم… باپیرم هات وتی: یاڵڵا با ژنت بۆ بێنین خورێ خورێم کەوت□ دەستی و شینێ بە دایکی ڕەفعەت هەر دەگێڕم! بە باپیرم وت: دەتوانی ژنێم بۆ بێنی و چم لێ دەکەی کەیفی خۆتە، بەڵام تخوونی ڕەفعەت ناکەوی من خۆم حیسابی لەگەڵ پاك دەکەمەوە… سوێندیشم دا کە بە قسەم بکا. ژنم لە تریگراد هێنا، ئەمجارەیان چ فڕوفێڵی تێدا نەبوو، هەموو شتێ بەر کەماڵ بە سەرچوو، منداڵەکەم بوو، بەڵام نەك بە نۆ مانگان، بە حەفت مانگان! دیارە زانیوویەتی باپیرم ئەوەندەی لێ بەساتییە و پێشی وادەی بوونی کەوتووە! چەند ساڵ بوو باپیرم نەدیبوو پێبکەنێ، ئێستا بینیم… گڕژیەوە و ڕاکشا بمرێ… بە ڕاستیی ڕاکشا هەر دوای سێ ڕۆژان پاش لە دایك بوونی منداڵەکە، دەمی داچەقی و کەوتە سەر جێیان، ب□ر□ی چەپەی بە تەنێ هەڵدەتکی، بانگی کردم و وتی:ـــــ ڕەمەزان کوڕم! خۆ دیتت، باپیرتم ها! زەوەززەی دەرۆیش؟؟ ئەو□ تا ئێستاش دەڕۆم مزگێنی بدەمە باوکت، بەڵام (ڕەفعەت)، ئەوا ئەویشم بە تەمای تۆ کرد! باپیرم ئەمەی وت و بە دوایی بوو، ژن و مناڵێك و ڕەفعەتیشی بە تەمای من بەجێ هێشت، دە وەرە جا ڕەمەزان بزانین چۆن سێ شتان بە دەستێکی هەڵدەگری، ژن و منداڵێك و دژمنیش، تۆی کە پووشی بووکهڵەت تێدایە، دەبێ ڕاست ڕێ بکەی و بزنەکانت بلەوەڕێنی و بکێڵی تا بخۆی، وە ئەمما جەرگ و دڵت ئەوەتان لە لای قەسابی، ڕەفعەت چۆنی بوێ وای دەگووشێ. لەبەر خۆمەوە دەمگوت: پێویستە منداڵەکەم هەراشۆکە ببێ کە دایکی بتوانێ پەروو□ردەی بکا، ئەو دەمی سکی ڕەفع□ت بۆ هەڵدەدڕم، لە دوایشدا وتم چاوەڕێ دەکەم تا ڕەپێ دەبێ و دەڕوا… کە ڕۆیشتیش وای لێهات سلیفیانا بە دەر دەکەوت، منداڵێکیشی دە ئامێزی دا بوو و پەچەی لە ڕووان دابوو، وەك جاری جاران هات و چۆی لە حەوشەکە دەکرد، دیار بوو نەی دیبووم، بەڵام چاوی لێ دەگێڕام بمبینێ. کونێکم دە دیواری ژوورەکەیان کردو سەیرم دەکرد، کاتی کە من لە ژوورەوە تەماشام دەکرد، ڕەفعەت لە پەنجەرەکەوە چاوی لێ بوو، ژنەکەیشم چاوی لێ بووم، لە بەختی من ژنێکی شەڕانی نییە، نە هاواری کرد و نە حەفت و هەشتیشی لەگەڵ کردم، چوو بێ هەست و خوست فرمێسکی هەڵدەباراندن.

بەم چەشنە ڕۆژگار هاتن و ڕۆژگار ڕۆین… جووتی دەکەم و کارەزان لێدەدەم، یا نەخێ لەگەڵ بزناندا دەبم، بێ پەلەشم، پێش ئەوەی تاریك دابێ دەگەڕێمەوە بەو کوونەوە دەنووسێم کە لە دیواری ژوورەکەدا کردوومە و چاوەڕوانی سلیفیانا دەکەم بیبینم جا ئەگەر بیبینم ئەوا دەم دادەمرکێتەوە ماندوویەتیشم دەڕەوێتەوە، ئەگەر نەیشی بینم ئەوا شەوە بێ ددان گەساندن بەڕێ دەکەم… کەوەی دەکەم… دەیخنکێنم، دەرمان خواردی دەکەم، لەگەڵ ئەوەشا دەم قەرار ناگرێ! زۆر جارانم داناوە تەواوی بکەم، بەڵام هەر کە بیر لەوە دەکەمەوە دەچمە زیندان و لەوێشدا هیچ کونێك نییە سلیفیانای تێدا ببینم، واز دێنم و پەشیمان دەبمەوە. ئا بەم جۆرە ژیانم دەڕۆیی، ڕۆژ دوای ڕۆژو ساڵ لە دوای ساڵ… ئەگەر منداڵم گەورە نەبوونایە و شوویان نەکردبایە و منداڵیان نەبووایە، نەمدەزانی چەن ساڵ تێپەڕیون. ناوبەی نێوان ئێمەو ماڵی ڕەفعەت لە دار گەوانییە و لە باڵ یەکدی چووەتەوە، ئاوایش ئاسان نەبوو هەموو ئێواران بە بەفر و مەی سەرخۆش ببێ و بەیانیانیش لەگەڵ شەختەدا ڕابێ…

زۆری خواردەتەوە و وەختی داهاتووە گۆڕەڕەی بکەوێتە لەژییەوە… قەسابخانەکەیشیان لێ ستاندووە، بەمەیش زیاتری بێن تەنگ بووە… ئەگەر دەرزی ئاژنیش نەکرێ، ئەوا مەی وەنەی دەرزی تەی دەچەقێ. مەی پشتی شکاندووە و فڕێی داوەتە سەر جێیان… کچەکانی شوویان لە گوندێکی تر کردووە و خۆی و سلیفیانا بە تەنها ماونەتەوە. پەلەقەیەکم لە ناوبەڕە هەڵوەشاوەکەدا، وەك ئەوەی بچمە ماڵی خۆم، چوومە حەوشەی ماڵی سلیفیانا، نەخێر بە حەوشەیشدا بە ژووری ڕەفعەت تێپەڕیم، لەوە لێی دانیشتین. چل ساڵ دەبێ یەکەمین جارە کە ئێمە هەرسێکمان لە یەك جێگادا کۆدەبینەوە و یەکەمین جاریشە بەرەو ڕوو دەڕوانمە ڕەفعەت و سلیفیانایشمان لە بەیندایە… (فکرم پیسە گەورەم با پێت بڵێم!)، حەزم دەکرد بە بەرچاوییەوە سلیفیانا لە ئامێزە بگرم و لە باوەشمدا بیبینێ وەکو چۆن من بە درێژایی ژیانم لە باوەشی ئەومدا دیوە… بەڵام ئەو قبووڵی نەکرد:

-: ئەوەندە بەسە کە لەڕۆین، ئەگەر ئەو زاڵم بووبێ، تۆ وا مەبە! دەپرسی ئەدی ئێستا؟ ئێستاکە کار بەم چەشنە دەڕوا: ڕەفعەت سەرمای دەبێ… سلیفیانایش کەری نییە پێی بچێتە داران و ئاگری بۆ بکاتەوە و سەبەی بە تۆ باوە… من دەچم!! هەموو ڕۆژە باری کەرێك دار دەهێنم و بەشیش ناکا… یاساوڵەکانی دارستان بینیمیان لێیان نووسیم، دوایشم کەوتن بمگرن و جارێکی ترم لە سەر بنووسن… هەڵاتم… بۆیە ئێستا بە شەو دەچم و بەو چاوانە سەیریان دەکەم و بەو دەستانەیش دەیانبەم تاکو یاساوڵەکان دەنوون، ئینجا دارەکان بە نێو دۆڵەکەدا دێن و بەرەو ماڵ دەیانکێشمەوە. بەڵام چی؟ لە ڕێی ئەوەی کە ئاگری

بەرداوەتە ڕۆحم لەشم تێك شكاوە!… ئاگریش دەكەمەوە، ئەوەی پێ گەرم دەكەمەوە وای لێكردووم..

چڵ ساڵان، تاوێ لە نێو ئاگر و تاوێ لە نێو شەختەدا بژیم.. نەمدەتوانی واز بهێنم، كە وازیشم هێنابووایە دەبووایە سلیفیانا خۆی بچووبایە داران.. بانگم دەكا یارمەتی بدەم.. دەستم پێ لە ئیش هەڵدەگرێ، چونكە چاكیش ئالیك دراوە و قورسە، لە پاك كردنەوەی جێ و باڵنگانی و عەیب نەبێ پاشەڕۆك، پێویستی بەوە هەیە بڵند بكرێ، ئەویش ئافرەتێكی لاوازە و ئەو هەموو ئیشانەی پێ ناكرێن.. كەواتە كێ ئەم كارە بكا؟؟!! كێ؟ ئینجا وەرە ڕەمەزان ئەوجار خزمەتی ڕەفعەت بكە، كە خزمەتیشم دەكرد هەر بۆ ئەوەبوو بارەكە لە سەر شانی سلیفیانا نەبێ…

بیستمەوە لە گەڕەكێ باس دەكەن: (تەماشا، تەماشا.. چۆن هاوسێیەكە! چ ئینسانێكە؟..)، بەڵام ئەوان ناوەوەی من نابینن چی تێدایە.. براینە هەناوم زووخاوی تیا دەكوڵێ و دەكوڵێ.. منیش چاوەڕێی مردنی ڕەفعەت دەكەم تاكو سلیفیانا مارە بكەم، كەچی ئەو نابووتەیش نامرێ.. ئا ئەمەیشە زووخاوی زووخاوان.. دەمەوێ پێكەوە لە ژێر لێفەیێكدا بنووین، وەك پیاوێ لەگەڵ ئافرەتێكدا دەنوێ.. پاشانیش چ دەبێ با ببێ.. ژن و ماڵ و منداڵم بەجێ دێڵم و دەچمەوە لای.. بەڵام ئا ئەوەتا ڕەفعەتە شەپڵەلێدراو كڕوكپ لە نێوانماندا كەوتووە، ئەوەتا كاتیش دەفڕێ و ئاوی چۆكانیشم دەچێ و ناشزانم داخۆ لەگەڵ سلیفیانا وەك ژن و پیاو لەگەڵ یەك دەنووین یا وەك خوشك و برا كەس حەقی بە سەرمانەوە نابی..؟ زۆر جار دەڵێم: ئەو هەر بە ئازارە، ئێمەیش ل□گ□□□ی مردووین.. بۆچی دەرگای ژوورەكەی، كە ئەوە دوو ساڵە دایخستووە لە سەر واڵا نەكەمەوە.. نە دەیخنكێنم و نەنووقمیشی دەكەم.. دوو سێ شەوانی لەبەر سەرمادا لێ دەگەڕێم كاری لە كار دەترازا.. بیرم ئا لەوە كردەوە، بەڵام ئیتر ئەم كارەكەی بڕاندەوە… ڕوانیم سلیفیانا تەماشام دەكا.. لێی گەڕام و ڕێی خۆم گرت و بەرەو دارستان بچم داری بۆ بهێنم..! لە دوو ڕێیاندا لێم تێك دەچێ.. ڕێگام پێشان بدە! گەر دەتوانی ڕێنمایم بكە، یاخود یارمەتیم بدە ئەو دارانە لە كەرێ بێنم و بڕۆم.. ددانی ئەو نابووتەی تێك دەچەقن و چاوەڕوانە.

سەرچاوە : ژمارە 2 ی ساڵی دووەمی گۆڤاری (الاداب الاجنبیة)ی سووری.

*زەوەززە- وەچە

دستایتی باف و ئعرجی.. عوسمانی حاجی مارف

بغدا و تاران حسابکی تایبت ب باف و یکتی دکن، چونک بدودی هدستن ب پشخزمتیکی ئمنی گوره و کی سیاسی دگرن ب برژوندیکانی کماری ئیسلامی ئران.
جبجکردنی ئو کوتنی له مانگی ئازاری سای ابردودا ایانگیاندبوو، لباری برزکردنوی ئاستی پاراستنی ئاسایشی ناوچه سنووریکانی نوان ئران و هم، ب چکدامین و دورخستنوی هز ئپزیسینکانی دژ بئران ل سنوورکانی ئران و هرمدا، ک دیانوت بمجر دسزی و پابندبونی زیاتری خیان ب کماری ئیسلامی بسلمنن، تا لسایی کماری ئیسلامیدا پارزگاری ل پگی سیاسیان بکن،هر بم شویش باف دتوانت دساتی سیاسی بوببات.
باف بجیا لوی پداگری و جخت لسر دسزی سی سای بردوامی بازی یکتی دکاتو ب کماری ئیسلامی، لهمانکاتدا بدوای کی کاریگریوی تا ئو مسگر بکات ل نو هاوپیمانکانی ل ئران و ل عراق جگایکی دامزراو بچسپنت! تا بم گی هاوسنگی هزکی ل برامبر کابرکی ک بارزانی و پارتی ب قازانجی خی بگت ب برزبونوی ئاستی ئو هاوسنگیی ک چندین ساخوی پودبینن.
لهمانکاتدا بارزانی و پارتی بهمانشوی پشخزمتی ب تورکیا توانیویان هاوسنگی هزو سیاسیان لبرامبر تابانی و یکتیدا بپارزن، بهمانشو تورکیاش حسابکی تایبت ب بارزانی و پارتی دکات.
ئتوانم بم هوی پاراستنی سنوورکانی ئران کی کارای هی، ک جگی تایبت ب تابانی لنو هاوپیمانکانی لتاران و ل عراق مسگر دکات.
دوای گانوی قاسم ئعرجی ل ئران، ک اوژکاری ئاسایشی نیشتمانی عراق، سرپرشتی جبجکردنی ئو کوتن دکات ک لنوان ئران و عراق و هرمدا پسندکراو، هروها سبارت

بەو دۆسیەی دەربارەی بونی ئەپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی لە عێراقدا لە ئارادایە، ئەعرەجی بەرەو سلێمانی بەڕێکەوت و لە دەباشان گفتوگۆی لەگەڵ بافڵ و ژمارەیەک بەرپرسی سیاسی و ئەمنی ئەنجامدا، قاسم ئەعرەجی کە سەر بە ڕێکخراوی بەدرە، یەکێکە لە کوتلە بەهێزەکانی شیعەی عێراقی دڵسۆز بە ئێران، بافڵ پەیوەندی زۆر نزیکی لەگەڵدا پەرەپێداوە، هەوڵئەدات لە ململانێی لە بەرامبەر بارزانیدا پشتیوانیەکی بەهێزی هەبێت، بەو هیوایەی ئەوە نیشان بدات کە بەم ڕێگەیە دەست بەسەر سەرکردایەتی هەرێمدا بگرێت! ئەوەی لەم هەڵبژاردنەی ۲۰/۱۰/۲۰۲٤دا بۆی نەچووە سەر، هەوڵئەدات بەڵکو لەڕێگە ئەعرجیەوە قومارێکی تر بەرامبەر بارزانی بکات و دەستکەوتێکی هەبێت! یان لەدواجاردا گەر دۆخەکە نەشێوێنن، پێگەیەکی زیاتر لە پێکهێنانی حکومەتی هەرێمدا بەدەست بهێنن.
لەڕاگەیەندراوێکی نووسینگەی ئەعرەجیدا ئاماژە بەوەکراوە، کە بەڕێنمایی فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان، محەمەد شیاع سودانی، بەیاوەری شاندێکی ئەمنی، سەردانی سلێمانیان کرد، بە بەدواداچوون لە جێبەجێکردنی ڕێکەوتنی ئەمنی نێوان عێراق و ئێران، هەروەها لەڕاگەیەندراوەکەدا ئاماژە بەوەشکراوە، ئەعرەجی و ئەندامانی شاندی ئەمنی یاوەری، لەگەڵ سەرکردەکانی دەزگا ئەمنیەکانی یەکێتی بە ئامادەبونی بافڵ کۆبوونەتەوە و باسیان لە جێبەجێکردنی ڕێککەوتنەکە و سەرجەم وردەکاریەکانی تێدا کردووە.
میدیاکانی ئێران لە زاری ئەعرەجیەوە ڕایانگەیاندووە کە ئاسایشی عێراق ئاسایشی ئێرانە، حکومەتی عێراق و حکومەتی هەرێم ئامادەن ڕووبەڕووی هەر هەڕەشەیەکی ئەمنی بە سەر کۆماری ئیسلامی ببنەوە، لەهەمانکاتدا بافڵ باسی لە پێشهاتە ئەمنی و سەربازیەکانی ناوچەکە و پتەوکردنی هەماهەنگی نێوان هێزە ئەمنیەکان لە هەرێم و عێراق کردووە.
چەکداماڵینی ئەپۆزیسیۆنی ئێرانی و دورخستنەوەیان لە سنوورەکانی ئێران خاڵێکی سەرەکی لەڕێکەوتنی ئەمنی نێوان بەغدا و تاران بوو، سەرچاوە عێراقیەکان ناوەڕۆکی ڕێکەوتنەکەیان لە سێ خاڵی سەرەکیدا کورتکردۆتەوە: ڕێگریکردن لە دزەکردنی چەکداران و ڕادەستکردنی داواکراوەکان بەپێی یاسا، چەکداماڵین و لابردنی کەمپەکان و کۆکردنەوەیان لە کەمپەکانی دوور لە سنوور.
دۆسیەی ئەپۆزیسیۆن لە ناوچە سنوریەکانی نێوان ئێران و هەرێم، دەگەڕێتەوە بۆ چەندین ساڵ لەمەوبەر، بەڵام ئەوەی زیاتر پرسی سنوورەکانی چڕکردەوە، دەورانی دوای ئەو ناڕەزایەتیانە بوو کە بەدوای تیرۆری (مەهسا ئەمینی) لە ناوخۆی ئێراندا سەریان هەڵدا لە ساڵی ۲۰۲۲دا، کۆماری ئیسلامی بەجیا لەسەرکوتی ئەو ناڕەزایەتیانە

لەهەمانكاتدا پەنايبردە سەر سنورداركردنی هەڵسورانی ئۆپۆزيسيۆنەكانی و دەستيكرد بە هێرشی موشەكی و فڕۆكەی بێفڕۆكەوان، ئێستاش ئێران بەڕێكەوتن و بە هاوكاری بافڵ و حكومەتی عێراق ئەوكارەی بۆ ئەنجام ئەدرێت. سەرەڕای سەختی ئەركەكە، دەسەڵاتدارانی عێراق دەتوانن پشت بە خزمەتگوزاریەكانی يەكێتی نيشتمانی ببەستن بۆ بەرتەسكردنەوەی جموجۆڵی ئەو چەكدارانە.
بەغدا هەوڵئەدات بە كۆنترۆڵكردنی جموجۆڵی چەكدارە كوردەكان لەناو خاكی عێراقدا، تا تاران و ئەنقەرە ئارام كاتەوە، كە هەردووكيان پەرۆشی ئەو پرسەن.
ئێران پێشتر هەڕەشەی ئاشكرای دەستێوەردانی ڕاستەوخۆی سەربازی لە ناوخۆی عێراقدا كردبوو، ئەگەر عێراق و هەرێم دەستپێشخەری نەكەن بۆ كۆتايهێنان بە بوونی ئۆپۆزيسيۆنی چەكداری ئێران لەسەر خاكەكەيان، وەزارەتی دەرەوەی ئێران پێشتر ڕايگەياندبوو گەر ڕێكەوتنەكە لكاتی خۆيدا جێبەجێ نەكرێت، ئەوا بەرپرسانی ئێران خۆيان بەرامبەر بەهێزو لايەنەكانی ئۆپۆزيسيۆنی ئێران لە هەرێم ئەو چەكداماڵينە جێبەجێ دەكەن.
زيادبونی پ□يوستی بافڵ و يەكێتی بە پشتيوانيكردنی ئێران و ئەعرەجی، لەو ڕووەوەيە كە بۆ ڕوبەڕو بونەوەی ململانێی سياسی بەكاريان دەهێنن كەلە بەرامبەر بارزانی و پارتيدا نمايشی دەكەن، نمايش ل□ بەرامبەر ئەو ڕكابەريەی كە تائێستا تاڵەبانی لە تەواوی ژيانی سياسی جەلاليەتدا، نەيتوانيوە بەسەريدا سەركەوێت.
واقعی حكومەتی هەرێم و زۆنی زەرد و سەوز، پێكهاتەيەكە لە باڵادەستی حزبەكانی بورجوا ناسيۆنالستی كورد، بە ڕابەری بنەماڵەی بارزانی و بنەماڵەی تاڵەبانی، بەهێزی ميليشياو بە پشتيوانی و پاشكۆبوون بە دەوڵەتی ووڵاتانی تر، پارێزگاری لەخۆيان دەكەن و سەرمايەگوزاری و تاڵانچێتی و قاچاخچێتی دەكەن، ئەمە نمونەی ئەزمونی سی ساڵ زياتری دەسەڵاتە لە كوردستاندا، كە هيچ هەنگاوێكی پ□يوستی بۆ خواستەكانی خەڵك نەنراوە.
لەوە گەوجانەتر نيە كە هەندێ لايەن و ڕۆشنفكر، ئومێدی ئەوە دەبەخشنەوە كە گۆڕانی ئەم دەسەڵاتە لەڕێگەی هەڵبژاردنەوە دەكرێت، زيانی ئەمجۆرە ئومێدانە دامركانەوەی ئەو ناڕەزايەتيە جەماوەريانەيە كە داوای كۆتايهێنانی ئەم دەسەڵاتە دەكەن، كۆتاي□ك ك□ ل□□□گ□ی ڕاپەرينەوە تەواوی دامودەزگاكانيان هەڵدەوەشێنێت، دامودەزگايەك بەدەورو ئيرادەو دەخالەتی ڕاستەوخۆی خەڵك دادەمەزرێننەوە.

زەنگێکی مەترسیدار بۆ خێزانی کورد.. پارێزەر/ ئاشتی ئەرسەلان

وەك پارێزەر و خەمخۆرێکی خێزانی کورد، کە رۆژانە لە نێو دادگاکان کاردەکەم دەمەوێت کۆمەڵگەکەم لە مەترسییەکی گەورە ئاگادار بکەمەوە، ئەگەرچی لێرەولەوێ کۆمەڵێك کەس ئەم مەترسییەیان وروژاندووه کە ڕووی لە تاکەکانی کۆمەڵگەی کوردییە، بەڵام من ئەمجارە وەك شایەتحاڵێکی نێو دادگاکان بۆتان باس دەکەم کە لە رۆژگاری ئەمڕۆدا چ مەترسییەکی گەورە خەریکە ڕوو لە هەموو خێزانێکی کورد دەکات.

هاوڵاتیانی ئازیز، دایك و باوکە بەڕیزەکان، بە داخەوە بە هەر هۆکارێك بێت ماددەی هۆشبەر تەشەنەی کردووە و لە ئێستادا لە حاڵەتەوە بووە بە دیاردە! گەنجەکانمان بەهۆی بەلاڕێدابردن و خەڵەتاندنیان لەلایەن کەسانێکی تووش بوو بە ماددەی هۆشبەر، ڕۆژانە ڕێژەی تووشبوو بە ماددەی هۆشبەر ڕوو لە زیاد بوونە، چونکه بە شێوەیەکی خێرا بڵاودەبێتەوە. لەم کاره هەر بە گەنج نەوەستاون بەڵکو کاردەکرێت بۆ لە خشتەبردنی نەوجەوانانیش و تێوەگلانیان لەم کارە. لە بەشێك لە شارە گەورەکان بەهۆی بازرگانیکرن و رەواجدان بە ماددە هۆشبەرەکان گەڕەك نییە کۆمەڵێك گەنج یان تاکێك ئالودەی ئەم ماددە هۆشبەرانە نەبوو بیت، ئەمەش مەترسی جدی دروستکردووه لەسەر ئاییندەی ڕۆڵەکانمان.

لێرەدا دەمەوێت بڵێم، زۆر گرنگە چاودێرییەکی چڕ و بەردەوامان هەبێت بۆ منداڵەکانمان کە ئایا هاوڕێیەتی کێ دەکەن و هەڵسوکەوتی رۆژانەیان زیاتر لەگەڵ کێیە؟ وه هەرگیز ڕێگایان نەدەین شەوان بچنه دەرەوه مەگەر بۆ کارێکی پێویست نەبێت. بە حوکمی ئەوەی من رۆژانە لە دادگاکانم کاتێك ئەو هەموو گەنجە دەبینم کە ئالوودەی ماددەی هۆشبەرن دڵم ژان دەکات، زۆر بەشی کاتێك پرسیاریان لێدەکەی کە چۆن تووش بوون؟ ئاماژە بەوە دەکەن کە هۆکاری سەرەکی بۆ توشبوونیان (برادەر) بووە! بۆیە بەڕاستی دەبێت زۆر وریابین کە منداڵەکانمان کێ دەکەن بە هاوڕێی و دۆستی ڕۆژانەیان. هەموو توێژەرانی دەروونی ئاماژە بەوە دەکەن کە منداڵ ئەوەندەی کاریگەری دەرەوەی لەسەره بە چاك و خراپی، ئەوەندە کاریگەری ماڵەوەی لەسەر

نییه. پەیامبەرمان (د.خ) لە بارەی کاریگەری برادەر لەسەر برادەر دەفەرمووێت: (برادەر لەسەر دینی برادەرەکەیەتی). ئینجا لە هەمووی ناخۆشتر و کارەساتبارتر ئەوەیە کە لەم زەمەنەی ئیستادا کێشەکە گەورەتر بووە، چونکە هەر بە گەنجی کوڕ نەوەستاوە بەڵکو کچ و ژنانیشیان ئالودەی ئەم ماددە هۆشبەرانە کردووە و خزاوەتە نێو خێزانی کورد!
بە داخەوە ڕۆژانە دەیان کەیسی ماددەی هۆشبەر لە دادگاکان بوونیان هەیە، ئەگەر بە شێوەیەکی چڕ و پڕ کاری لەسەر نەکرێت و ڕێگری نەکرێت لە هاتنە ناوەوەی ئەم ماددانە بۆ کوردستان، ئەوا دڵنیام لە داهاتوویەکی نزیکدا ئەو ژمارەیەی کە ئێستا هەیە چەند قات دەبێتەوە. بۆیە زۆر گرنگە خێزانی کورد بە گشتی وشیار بێتەوە و لە مەترسی ئەم ماددە هۆشبەرانە ئاگادار بێت، چونکە هەڕەشەیەکی جدی هەیە بۆ داهاتووی وڵاتمان.
ئەی گەنجی بەڕێز، لە توشبوون بە ماددە هۆشبەرەکان جگە لەوەی خۆت زەرەرمەندی یەکەمی ئەی بیرت لە دەوروبەرت کردووەتەوە؟ دایك، باوك، خوشك، برا… ئەی ئەوانەی ماڵ و منداڵیان هەیە و خیزاندارن چی!؟ خودای گەورە عەقڵ و هۆشێکی باشی پێدای بۆچی بە پارەی خۆت عەقڵ و هۆشت لەناو دەبەیت و سەرئەنجام لە چواردیواری بەندیخانە خۆت دەبینیەوە؟!

پارێزەر/ ئاشتی ئەرسەلان

پەیوەندی سۆزداری، خۆشەویستی یەکلایەنە و بەشێك لە لێکەوتەکانی..166. ابراهیم موحەمەد (ئەبڕاهام لەقای)

زنجیرەی١٦٦

لە ڕوانگەی زانستییەوە، خۆشەویستی یەکلایەنە دیاردەیەکی فیسیۆلۆژی و دەروونییە کە کاریگەری بەرچاوی لەسەر سیستەمی هۆرمۆنی و دەماری

مرۆڤ هەیە. کاتێک مرۆڤ تووشی ئەم دۆخە دەبێت، مێشک دەست دەکات بە دەردانی ڕێژەیەکی زۆر لە هۆرمۆنی دۆپامین و نۆرئەدرینالین، کە ئەمەش دەبێتە هۆی دروستبوونی هەستی خۆشەویستی بەهێز و پەیوەستبوون بە کەسێکی دیاریکراوەوە.

لە ڕووی دەروونییەوە، ئەم دۆخە دەکرێت ببێتە هۆی دروستبوونی خولەکی نەرێنی لە بیرکردنەوەدا. مێشک بە شێوەیەکی بەردەوام سەرقاڵی بیرکردنەوە لە کەسی خۆشەویست دەبێت، کە ئەمەش کاریگەری لەسەر چۆنیەتی ژیانی ڕۆژانە و بەرهەمداری کەسەکە دروست دەکات. توێژینەوە زانستییەکان پیشانیان داوە کە ئەم دۆخە دەتوانێت کاریگەری لەسەر سیستەمی خەوتن، خواردن و تەندروستی گشتی کەسەکە دابنێت.

لە ڕووی کۆمەڵناسییەوە، خۆشەویستی یەکلایەنە دەتوانێت وەک دەرفەتێک بۆ گەشەکردنی کەسایەتی سەیر بکرێت. ئەم ئەزموونە، سەرەڕای ناخۆشییەکەی، دەرفەتێکی باشە بۆ ناسینی خود و پەرەپێدانی توانا کەسییەکان. زۆربەی توێژەران جەخت لەوە دەکەنەوە کە ئەم قۆناغە دەتوانێت ببێتە هۆی بەهێزبوونی کەسایەتی و فێربوونی شارەزایی نوێ لە بواری پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکاندا.

چارەسەری زانستی بۆ ئەم دۆخە پشت دەبەستێت بە تێگەیشتنی قووڵ لە میکانیزمی کارکردنی مێشك و سیستەمی هۆرمۆنی. توێژەران پێشنیاری بەکارهێنانی چەندین ڕێگەی تایبەت دەکەن کە لەسەر بنەمای گۆڕینی پەیوەندی نێوان خانە دەمارییەکان داڕێژراون. یەکێک لە گرنگترین ئەم ڕێگایانە، چالاکی جەستەیی بەردەوامە کە دەبێتە هۆی دەردانی هۆرمۆنی ئەندۆرفین و باشترکردنی مەزاجی کەسەکە.

پرۆسەی چاکبوونەوە لەم دۆخە پێویستی بە کات و بەرنامەیەکی تایبەت هەیە. توێژینەوەکان پیشانیان داوە کە بە گشتی ٣ بۆ ٦ مانگ پێویستە بۆ ئەوەی مێشک بگەڕێتەوە بۆ دۆخی هاوسەنگی خۆی. لەم ماوەیەدا، گرنگە کەسەکە سەرقاڵی چالاکی نوێ و پەیوەندی کۆمەڵایەتی بەهێز بێت، چونکە ئەمە یارمەتی دروستبوونی پەیوەندی دەماری نوێ دەدات لە مێشکدا.

خۆشەویستی یەکلایەنە دۆخێکی کاتییە و بە تێپەڕبوونی کات و بەکارهێنانی ستراتیژی زانستی، کەسەکە دەتوانێت بگەڕێتەوە بۆ ژیانێکی ئاسایی و تەندروست. ئەم گەڕانەوەیە پێویستی بە بەدواداچوونی بەردەوام و پابەندبوون بە پڕۆگرامی چارەسەری هەیە،

بەڵام ئەنجامەکەی بە دڵنیاییەوە ئەرێنی دەبێت.

سەرچاوە:

-1 https://www.medicalnewstoday.com/articles/one-sided-relationship

-2 https://www.forbes.com/sites/traversmark/2024/09/16/a-psychologist-shares-5-types-of-unrequited-love-and-which-is-worst

-3 https://www.verywellmind.com/one-sided-relationship-signs-causes-effects-coping-5216120

-4 https://www.psychologs.com/one-sided-love-and-its-impact-on-mental-health/?amp=1

تەنز/ سەعدە و هەلا بیلنەشاما.. عەبدولڕەحمان فەرهادی

سەعدەدین، کە ئێمە بە سەعدە بانگمان دەکرد، کوڕێکی ڕەقەڵەی کەپوو قنجی چاوشین بوو، باوکی وی لەناو قەیسەری، دوکانی جاجم و خرار و جەواڵفرۆشیی هەبوو. ئێواران دوای دەوامی قوتابخانە بە هاریکاریی باوکی دەچووە دوکانەکە، بە قسەی خۆی دەیگوت ئێمە شکاکین و لە بەری ئێرانەوە هاتووین. سەعدە هاوپۆلی من بوو لە پێنجی زانستی و قوتابییەکی هاروهاج و فێڵزان و چاوکراوە و بە جوولەجوولیش بوو، وەلێ لە ماتماتیك ئەوەندە زیت و زرنگ بوو، وەك دەڵێن ئاگری قودرەتە بوو! زیرەکییەکەی بە ڕاددەیەك بوو، جار هەبوو هەستم دەکرد مامۆستاکەمان سڵی لە دەکاتەوە. قەت لە ماتماتیك و شیکارییەکانی دانەدەما. ڕۆژانە دوای بەربوونمان لە مەکتەب، من و سەعدە بە پێ بەناو کۆڵانەکانی گەڕەکی عارەباندا دەگەیشتینە ناو

بازاڕ و ئەو بەرەو دوكان و منیش بەرەو گۆڕەپانەكەی شوێنی یانەی كۆنی فەرمانبەران و لەوێ سواری پاسەكانی ئیسكان دەبووم و دەگەڕامەوە ماڵەوە. سەردەمانی ناكۆكیی نێوان حكوومەتی عیراق و كورد، دوای ڕێكەوتننامەی یازدەی مارت، لە نیوەی یەكەمی حەفتاكانی بووری، وەختێك سەعدۆ دیار نەما. زۆرجار بەكن دوكانەكەی باوكی دادەچووم، دەمبینی داخراوە، تومەز بابی وی بەگەڵ پێشمەرگە و ئەو خەڵكە كەوتووە كە بۆ پێشمەرگایەتی چوونەتە سەرەوە بۆ شاخ! دوای ئەوە ئیتر من سەعدۆم نەدیتەوە. نزیكەی چل ساڵ دواتر، ڕۆژێكیان لە تەیراوە، نزیك مزگەوتەكەی مەلا ڕەشید لەسەر عەرەبانەیەك دانەویبوومەوە، خەریكی پیواز بژاردن بووم، كە سەرم قیت كردەوە زەلامێكی چوارشانە تەماشای دەكردم، دوای دوو سێ جار تەماشاكردن و دیققەتدان، بۆم دەركەوت ئەمە سەعە خۆیەتی! هاوارێكم كردێ: كوڕە سەعدۆ؟ ئەوە تۆی؟ لێم سووڕایەوە و باوەشمان بەیەكدا كرد، ڕاستی من نازانم لە خۆشیان بوو یان لە چی! فرمێسك زایە چاوم و ئاگام لە پیوازومیواز نەما!.. هەستم كرد سەعدۆ زۆر گۆڕاوە، پێشتر لەڕ و لاوازێكی سیرمە بوو، ئێستا یەكی كەتەی چوارشانەی لێ دەرچووە!..
لەبیرمە لە پۆلی پێنج كە مامۆستا عومەر لە وانەی ڕووەكزانی، پرسیاری ئەركی ماڵەوەی لێ دەكرد، ئەو نەیدەزانی و لێی باش نەبوو چونكە حەزی بە دەرسەكە نەبوو و نەشیدەخوێند! پێی دەگوت: (دانیشە! سەعدۆی پیسی سیسی سیرمەی سەر سەیانی). هەر شەش وشەی ڕستەكەی عومەرەفەندی، پیتی (س)یان تێدا بوو، بۆیە قسەكەی ئەوەندە مۆسیقی و شیعراوی دەهاتە بەر گوێمان، هی هەندێ نەبوو لەبیری بكەین.. من لە باسی یادگارییەكانی ئەوكاتە، ئەوەی عومەرەفەندیم بیرخستەوە، ئیتر هەردووكمان لە بیرخستنەوەی ئەمە و بیرەوەریی دیكەی ئەو سەردەمانە دەتریقاینەوە و دەماندایە قاقای پێكەنین. خۆشیی سەردەمانی هەرزەكاری، لە تۆمارگەی هزرماندا بە هەوەنتە ناسڕێتەوە!.. لەگەڵ سەعدۆ لە جووت جادەكەی تەیراوە، بەدەم پیاسەوە خەریكی گێڕانەوەی سەرهاتەكانی ساڵانی قوتابخانە و هاوپۆلیمان بووین.. خۆشترینی ئەوانەی سەعدۆ بیری خستمەوە، كە یەكێكە لە تاكتیكەكانی هونەری فرتبازی و فێڵزانی! مەگەر تەنیا یەكێكی وەك سەعدۆی ماتماتیكزانی زۆڵ، بیری بۆ ئەم جۆرە فێڵانە بچێ!..
سەعدۆ گێڕایەوە: عەبە، لەبیرتە ئەو ڕۆژەی تووشی ژانە ددانێك بووم وەختابوو لەدەستی بگریم؟ ڕاستییەكەی ددانێشەكەیم لەبیر بوو، بەڵام بەهۆی زەینكوێرییەوە چیڕۆكەكەیم بەباشی نەدەهاتەوە یاد!
سەعدۆ لە سەرابنەوە دەستی بە گێڕانەوە كرد: شەوێكیان بەهۆی ژانی ددانمەوە خەو نەچووبووە چاوم، چەند حەبێكی پۆنستانتیشم خواردبوو،

کاریگ□ریان نەبوو، بەیانییەکەی هاتمە بازاڕ و تا نزیکی نیوەڕۆ
لە دوکانەکەمان خۆمم غافڵاند، کەچی ژانە ددان دەتگوت مارەزیوە
لەناو ددانێکم دەگەڕێ و بەری نەدەدام!. بۆ سەعات دوازدە، کە تۆ
هاتیە دوام و بەیەکەوە شۆڕبووینەوە قوتابخانە، من بەهۆی
ژانەکەمەوە حەجمینم لێ بڕابوو، ئاگام لە دەرس و دەوام نەمابوو،
تۆیش لە پشووی وانەی سێیەم، منت بردە لای مامۆستا سەڵاح مەردان،
کە مامۆستایەکی تورکمان بوو، ماوەیەك بووە بەڕێوەبەرمان، لەوێ
مۆڵەتی نەخۆشی و چوونە دختۆرمان وەرگرت و هاتینە دەرەوە. هەر بە
پێ چووینە شەقامی پزیشکان، لەوێ نۆڕینگەی چەند دختۆرێکی ددانمان
دۆزییەوە، یەکیان وابزانم ناوی دختۆر تەڵعەت بوو! چەند دختۆرێکی
تریش لە خوار ئەو هەبوون، یەکی تریان پێم وابێ ناوی دختۆر یاوس
یان یەڵماز بوو! باشت لەبیرە کە من پارەی تەواوم پێ نەبوو، دەستت
لەناو هەردوو گیرفانی شەرواڵەکەم ڕاکرد، لە نیو دینار زیاترت
نەدیتەوە، خۆشت ڕۆژاناسا هەر پارەی پاسی گەڕانەوە بۆ ماڵەوەت پێ
بوو. لە نۆڕینگەی دختۆر تەڵعەت بەسەرکەوتین، دوای نیو سەعات
چاوەڕێ، لە دختۆر چووینە ژوورەوە. کە دختۆرەکە تاماشای ددانی
کردم، سەرێکی بادا و گوتی:

ددانت کلۆر بووە و پێویستی بە هەڵقۆڵین و پاککردنەوە و پڕکردنەو□ یە.

منیش هەر نیگەرانی ئەوە بووم کە پارەکەی ب□□ک□م بەشی چارەی ددانەکەم ناکات. دختۆرەکە تەماشایەکی کردمێ تا بزانێ ئاخۆ چی دەڵێم!

باشە یان نا؟

گوتمە دختۆر: ئەم پڕکردنەوەیە چەندی دەوێ؟ مەبەستم تەکلیفی پارەک□ یە.

دختۆرەکە وەڵامی دامەوە: کاکە گیان بەهەمووی دەکاتە دوو دینار.

لە دختۆرەکەم پرسی، بۆ وا گرانە؟

گوتی: دینارێك هەقی بەنجەکەیە و دینارێکیش هیی پڕکردنەوەکەی. نرخەکە دیاریکراوە.

بیرم کردەوە، قیڕوسیا. گوتم: زۆرباشە، بەنجەکەی لێدە.

دختۆر دوو بەنجی لەملاولای ددانەکەم دا و گوتی: فەرموو لە دەرەوە بیست خولەکێك چاوەنۆڕبە تا بەنجەکە کاری خۆی دەکات.

هاتینە دەرەوە و پێنج خولەکێك لە بەر دەرکی دختۆرەکە لای ڕێکخەری کارەکانی، دانیشتین. من هەر لە بیرکردنەوەی ئەوەدا بووم چی دەقەومێ ئەگەر تەواوی پارەکەم نەبێ بیدەمە دختۆر؟

لەهیکڕا بیرێك هزری ڕاژەنیم.. عەبە، بیرتە بەیەکەوە هاتینە خوارەوە و چووینە لای دختۆرێکی دیکەی ددان؟ هەڵە نەبم هەر دختۆر

یاوسەکە بوو!.. لەوێ ڕێکخەرەکەی دوای نزیکەی چارەکە سەعاتێك ناردینیە لای ئەو دختۆرە. ئەویش بە وردی لە ددانە بەنجاوییەکەم ڕاما و گوتی:
ددانەکەت زۆر کلۆر بووە و پێویستی بە پڕکردنەوەیە، ئەمەیش بە بەنج دەکرێ.
گوتمە دختۆرەکە: سەرلەبەری ئیشەکە، چەندی پارە پێویستە؟
وەڵامی دایەوە: گەر دەتەو□ ب□ب□ای ب□□، ئ□و ددانەت ژانی نەیەتەوە، هەمووی دەکاتە دوو دینار.
گوتم: بۆ ئەوەندە گرانە؟
گوتی: دینارێك هەقی بەنجەکەیە و دینارێکیش هیی پڕکردنەوەکەی. نرخەکە دیاریکراوە.
پێشتر بیرم کردبووەوە پلانی فێڵێکی تۆکمەم دانابوو، بەڵکوو بە نیوە لێی دەرچم و دواتریش ڕێیەك بۆ باقی پارەی تێچوو بدۆزمەوە! تەماشایەکی دختۆرەکەم کرد، ئەویش هەر چاوەنۆڕی وەڵامدانەوەمە. ترسێك ناخی گرتم. دوای چەند چرکەیەك ڕووم کردە دختۆرەکە و گوتم:
باشە دختۆر گیان، ئەگەر بێ بەنج ددانەکەم بۆ پڕکەیتەوە، بێگومان هەقدەست و چارەسەری خۆ هەمان نرخ نییە؟ دەبێ نیوە بێت! مەبەستم بوو دوای ئەوەیش هێشتا نرخەکەی پێ کەم بکەمەوە.
وەڵامی دامەوە: بابی من، ئەو ددانەت زۆر کلۆر بووە، چۆن بەرگەی ژانی ڕنین و چاکردنەوەی دەگریت؟ خۆ ئەمە گاڵتەی منداڵان نییە؟
گوتم: با، بۆ من گاڵتەی منداڵانە و دڵنیام بەرگەی دەگرم.
دختۆرەکە زۆری مشتومڕ لەگەڵ کردم، سوودی نەبوو، من هەر سوور بووم لەسەر ئەوەی هەر دەبێ بێ بەنج بیکەم. ئەویش تووڕە بوو و گوتی:
شەرتبێ تۆ ئەوەندە جوامێر و ئازا و پیاو بیت و بێ بەنج لەژێر دەستم بەئارامی داسەکنێیت. شەرتبێ هیچت پارە لێ وەرنەگرم. سەیرە ها!!!! تۆ لەو تەمەنەت چۆن دەتوانی بەرگەی ئەو ژانە بگریت؟ بێ بەنج؟! نامەوێ من پارەم ناوێ. دەی وەرەوە ژێر دەستم.. چوومەوە سەر کورسییەکەی و کەوتمەوە ژێر دەستی. دەستی بە ڕنینکاریی ددانەکەم کرد و نیو سەعات بەرگەی ئەو ژانەم!! گرت. هەتا هاتینە دەرەوەیش دختۆرەکە هەر بە واق وڕماوی تەماشای دەکردم و دەیگوت: یا هەلە بیلنەشاما!
خۆم و پارەی گیرفانی شەرواڵم وەکوو خۆی، سوپاسێکی گەرمی دختۆرم کرد. خۆ لەبیرتە، وەك پاڵەوانێك بەپێشت کەوتم و لە قاڵدرمەکان هاتینە خوارەوە؟. دوای سەعاتێك زیاتریش بەنجەکەی دختۆر ت□ل□□ت هەر بەرینەدابووم.
تا گۆڕەپانی پاسەکان بەیەکەوە بووین و بەدرێژایی ئەو ڕێیە پێکەنین بەرینەدەداین و ئەو خەڵکەش هەر تەماشای دەکردین. لە

گ□□پانەکە تەوقەیەکمان کرد و تەماشایەکی دوڕ چاوم کردیت، سکم پێت سووتا، من دەستم لە گیرفانم نا و لەو پارەیەی پێم بوو ڕوبعێکم خستە گیرفانت و تا لێك بزربووین هەر پێدەکەنیین.

---

*هیچ مەرج نییە، چیڕۆك بەسەرهات یان گێڕانەوە یان ڕەنگدانەوەی ڕاستی بێت.

ع.ف

وەک مۆل□ت□ق ل□سەر شەقام!.. ئومێد قەرەنی

ئەو شیعرەم بۆ خۆمە؛
ئەتۆ بڵێی
لەبری هەموو ئەو شەوە تاڵانەی
کە سەرخۆش بووم بۆ خنکاندنی ترسەکانم
جیهانێکی دیکە هەبووبێ بێ پۆلیس؟
هەسارەیەک بێ توندوتیژیی؟
ئەستێرەیەک بێ بەدبەختیی؟

ئەو شیعرەم بۆ یارە؛
کاتێ تەنیاییم وەک تیغێکی تیژ
لەسەر دەماری ملی ڕووتی دادەنێم.
ئەو شیعرەم بۆ هاوڕێیەکانمە؛
کاتێ ئارەقە لە هەنیەیانەوە دادەچۆڕێ
سەختە بزانی رەنگی پانت□□کانیان چیە،
ژێر نینۆکەکانیان ڕەنگاوڕەنگە
هەڵسوکەوتیان بە دڵی تۆ نییە،
نازانن سیستەم چیە!
کەچی دەوڵەت، هەموو ڕۆژێ
لە ڕێی تەزووی کارەباوە
لە ڕێی بۆڕیی ئاوەڕۆوە
دێتە نێو ماڵەکانیانەوە!

ئەو شیعرەم بۆ خەمانە؛
کاتێ ئایندەمان تا سبەی دەڕوا
ئێستامان تا دوێنێ
ئەمڕۆمان لە بۆشاییدایە.

ڕەنگە دوا جار ئەو شیعرەم هەر بۆ خۆم بێ؛
هیچم نییە لێی بترسم
هیچم نییە لە دەستی بدەم
دەمەوێ سبەی ئومێدێکی دیکە بم
یەک دەم بژیم و ونببم
وەک یاریی ئاگرین لە ئاسماندا
وەک مەلەتۆق لەسەر شەقام!

ئومێد قەرەنی